

VIENKĀRŠI PAR SVARĪGO

Vairāk nekā 100 000 Latvijas iedzīvotāju ir ietekmējuši šīs grāmatas tapšanu

PENSIJAS. PABALSTI

ATGRIEZENISKA SAIKNE

PILSONĪBA

VESELĪBAS APRŪPE

VEĻŠANĀS

DEMOGRĀFIJA. BĒRNI

Saskaņa

SATURS

PRIEKŠVārds	2
1. VESELĪBAS APRŪPE	3
2. DEMOGRĀFIJA. BĒRNI	10
3. PENSIJAS. PABALSTI	15
4. PILSONĪBA. PASE	22
5. ATGRIEZENISKĀ SAIKNE	25
6. SAEIMAS VĒLĒŠANAS	27

Dārgie draugi!

Jūsu rokās ir izdevums, kas tapis Latvijas iedzīvotāju un sociāldemokrātiskās partijas „Saskaņa” kopīgās darbības rezultātā. Šīs grāmatas mērķis bija atbildēt uz cilvēkus interesējošiem jautājumiem, vienkāršā un saprotamā valodā pastāstīt iedzīvotājiem par Latvijas likumdošanas niansēm dažādās jomās.

Mana komanda ir saņēmusi vairāk nekā pusotru tūkstoši jautājumu, darbs pie daudziem no tiem vēl joprojām turpinās. Tāpēc papildus šim izdevumam tiks izlaista vēl viena grāmata, kurā jūs varēsiet atrast atbildes uz visiem jautājumiem sakarā ar pašvaldības darbu. Jūsu intereses mums ir ļoti svarīgas – esiet droši, mēs neatstāsim neievērotu nevienu jūsu jautājumu.

Es vēlos personīgi pateikt paldies visiem, kas dalījies ar mums savās idejās, bažās un problēmās, uzdevis jautājumus un izrādījis interesi par notiekošo ne tikai valstī, bet arī ārpus tās robežām. Cilvēku uzticība ir labākā uzslava un augstākais vērtējums jebkuram politiskajam spēkam. Esmu pārliecināts, ka arī turpmāk mēs cieši sadarbosimies visā valstī. Jo tikai kopā, ņemot vērā ikviena Latvijas iedzīvotāja viedokli un intereses, mēs varēsim izveidot valstī, kurā gribas dzīvot, strādāt un audzēt bērnus.

Atsevišķi vēlos pateikties arī savai komandai, kas paveikusi lielu darbu, teicami izpildot to.

Ar cieņu,

Nils Ušakovs,
sociāldemokrātiskās partijas „Saskaņa” valdes priekšsēdētājs

▼ Kur var iepazīties ar visu valsts garantēto veselības aprūpes pakalpojumu sarakstu?

Jāzvana uz Nacionālo veselības dienestu (NVD) pa **bezmaksas informatīvo tālruni 80001234** darba dienās no plkst. 08.30 līdz 17.00. Pa šo numuru jums atbildēs arī uz citiem jautājumiem par veselības aprūpi – piemēram, par kompensējamām zālēm un pacienta iemaksām. Informāciju par bezmaksas veselības aprūpes pakalpojumiem var atrast **NVD mājas lapā: www.vmnvd.gov.lv**, sadaļā „Veselības aprūpes pakalpojumi”.

▼ Vai Latvijā ir iespējams par brīvu iziet medicīnisko apskati?

2014. gadā valsts garantē šādus bezmaksas veselības aprūpes pakalpojumus Latvijas iedzīvotājiem:

- vispārējo ģimenes ārsta profilaktisko apskati – **vienreiz gadā** (ja gada laikā pacients nav apmeklējis ārstu slimības dēļ);
- ginekoloģisko apskati pie ginekologa vai ģimenes ārsta – **vienreiz gadā**;
- vakcināciju **saskaņā ar potēšanas kalendāru**;
- dzemdes kakla vēža skrīningu (ginekologa apskate, citoloģiskās uztriepes paņemšana un citoloģiskā izmeklēšana) sievietēm no 25 līdz 70 gadiem – **reizi trīs gados**;
- krūts vēža skrīningu ar mammogrāfiju sievietēm no 50 līdz 69 gadiem – **reizi divos gados**;
- zarnu vēža skrīningu (slēpto asiņu izmeklējums fēcēs) pacientiem vecumā no 50 gadiem – **vienreiz gadā**;
- veselības pārbaudes grūtniecības un pēcdzemdību perioda laikā – **saskaņā ar normatīvajiem aktiem** (detalizētu informāciju var saņemt pie sava ginekologa vai ģimenes ārsta).

Papildus tam, bezmaksas medicīnisko apskati gan pie ģimenes ārsta, gan pie speciālista var iziet **bērni līdz 18 gadiem**, kā arī personas, kas atbrīvotas no pacienta iemaksām,

piemēram, invalīdi, grūtnieces, Černobiļas AES avārijas likvidatori, maznodrošinātas personas, politiski represētas personas, pacienti ar dažām diagnozēm un vairākas citas Latvijas iedzīvotāju kategorijas. Vairāk par to var uzzināt pa **Nacionālā veselības dienesta bezmaksas tālruni 80001234** darba laikā vai dienesta mājas lapā www.vmnvd.gov.lv, sadaļas „Veselības aprūpes pakalpojumi” apakšnodaļā „Pacienta iemaksas”.

No sava ģimenes ārsta jūs arī varat uzzināt, kādus bezmaksas pakalpojumus sniedz speciālisti pēc ģimenes ārsta nosūtījuma noteiktās ārstniecības iestādēs. Šī informācija ir pieejama arī **speciālajā tīmekļa vietnē www.rindapiearsta.lv, NVD mājas lapā www.vmnvd.gov.lv**, kā arī pa bezmaksas tālruni **80001234**.

▼ **Vai es varu piezvanīt uz ātro palīdzību, lai tikai konsultētos ar speciālistiem, nevis izsauktu brigādi?**

Jā, varat. Piezvanot uz ātrās palīdzības dispečeru pulti pa tālruni 113, jūs varat uzreiz paskaidrot, ka jums tikai jākonsultējas ar ārstu. Dispečers savienos jūs ar speciālistu.

Taču aicinām atcerēties, ka ātrā palīdzība tomēr nav konsultāciju dienests. **Ātrās palīdzības galvenā misija ir glābt dzīvību.** Tāpēc aicinām vērsties pēc medicīniskām konsultācijām pa tālruni 113 tikai gadījumos, kad nevarat paši noteikt, cik smags ir slimnieka stāvoklis.

Medicīniska konsultācija pa tālruni darba laikā (ārpus pieņemšanas stundām) jāsniedz jūsu ģimenes ārstam. Ārpus darba laika jums palīdzēs Nacionālā veselības dienesta Ģimenes ārstu centra ārsti konsultanti. Zvaniet viņiem pa tālruni **66016001 no plkst. 17.00 līdz 08.00** darba dienās, bet brīvdienās un svētku dienās – **visu diennakti**. Maksa par zvanu – pēc parastā, nevis palielinātā tarifa. Zvanīt var no jebkura sakaru tīkla. Papildus tam, Ģimenes ārstu centra speciālisti konsultē arī caur „Skype” (adrese: **medkonsultacija**), kā arī pa e-pastu: **medkonsultacija@gmail.com**.

▼ **Pacients ar kādām slimībām var saņemt valsts kompensētas zāles?**

Diagnožu sarakstu, kuru gadījumā ārstiem ir tiesības izrakstīt pacientam pilnīgi vai daļēji kompensējamus medikamentus, apstiprina Latvijas Veselības ministrija.

Šo sarakstu var atrast **Nacionālā veselības dienesta (NVD) mājas lapā**: www.vmnvd.gov.lv, sadaļa „Kompensējami medikamenti”, apakšnodaļa „Zāļu vispārīgie nosaukumi un medicīnas ierīces diagnožu grupām”. Diagnozes ir sadalītas grupās, piemēram, „Asinsrites sistēmas slimības” vai „Gremošanas sistēmas slimības”. Šo informāciju var saņemt arī pa **NVD bezmaksas tālruni 80001234** darba dienās no plkst. 8.30 līdz 17.00.

▼ **Ārsts izrakstīja man zāles, ko par 100% kompensē valsts. Taču aptiekā man vienalga vajadzēja par tām piemaksāt gandrīz 15 eiro. Kāpēc?**

Kā zināms, farmācijas kompānijas ražo daudz vienādas iedarbības medikamentu, kas tiek tirgoti **ar dažādiem nosaukumiem un par atšķirīgām cenām**. Cena ir atkarīga no ražotāja, ražošanas valsts, dažādiem piejaukumiem, ko pievieno preparāta aktīvajai vielai, un vairākiem citiem faktoriem.

Valsts kompensē tikai kādu konkrētu zāļu **vislētāko analogu**. Dakteris, kas jūs ārstē, varēja izrakstīt jums dārgāku kompensējamā medikamenta analogu. Piemēram, tāpēc, ka, viņaprāt, zāļu vislētākais variants var izraisīt nevēlamas blaknes, ņemot vērā jūsu veselības stāvokli kopumā. Šādā gadījumā jums būs jāapmaksā no saviem līdzekļiem starpība starp vislētāko zāļu cenu, ko valsts kompensē, un šā paša preparāta dārgāko variantu.

Pieņemsim, jums izrakstītas zāles „X” pret paaugstinātu asinsspiedienu – tās tiek kompensētas par 100%. Preparāta „X” vislētākais variants maksā 50 eiro. Šo summu valsts ir gatava apmaksāt. Taču ārsts uzskatīja, ka zāles „X”, kas pazeminās jūsu asinsspiedienu, var kaitēt jūsu nierēm, jo jūs nesen esat pārcietis iekaisumu. Tāpēc ārsts izraksta jums preparātu „XY” ar uzlabotu aktīvā sastāva formulu, kas pazeminās asinsspiedienu, nekaitējot nierēm. Taču zāles „XY” maksā 59 eiro. Šajā gadījumā aptiekā būs jāmaksā 9 eiro (59 – 50 = 9).

Var būt arī tā, ka dārgākas zāles, par kurām jums būs jāpiemaksā, jums pēc paša iniciatīvas pārdos pats farmaceits. Tas var notikt gadījumā, ja ārsts ir norādījis receptē nevis precīzu zāļu nosaukumu, bet aktīvās vielas starptautisko nosaukumu (ārstam ir pienākums tā darīt, pirmoreiz izrakstot pacientam kompensējamo medikamentu). Farmaceits pats izlemj, kuru tieši analogu jums iedot, un, iespējams, tas nebūs lētākais variants.

Ārsta un farmaceita rīcība var būt motivēta gan ar reālu rūpēšanos par jūsu veselību, gan arī ar vēlmi pārdot dārgāku zāļu analogu vai konkrētas kompānijas ražotu medikamentu. Nekautrējieties precizēt pie sava ārsta vai farmaceita, vai jums ir izrakstīts vislētākais zāļu variants. Ja mediķu argumenti liksies jums pamatoti un jūs varat atļauties pirkt dārgāku preparātu, tad piemaksājiet, ja ne – pieprasiet nomainīt zāles ar vislētāko kompensējamo variantu.

Iedzīvotāju ērtības labad **Nacionālais veselības dienests izveidoja speciālo tīmekļa vietni www.neparmaksajot.lv**, kur tiek detalizēti paskaidrots, kā nepārmaksājot saņemt kompensējamās zāles. Vislētāko valsts kompensējamo zāļu nosaukumu var noskaidrot arī **pa Nacionālā veselības dienesta bezmaksas tālruni 80001234**, zvanot darba dienās.

Ja tomēr, jūsuprāt, ārsts vai farmaceits apzināti jūs maldinājuši, sūdzēties par viņu rīcību var Veselības ministrijas Veselības inspekcijā pa tālruņiem: **67221244** (veselības aprūpes kvalitāte) un **67357811** (aptieku darbs un zāļu cenas), kā arī pa NVD bezmaksas tālruni **80001234** vai Veselības inspekcijas e-pastu: **vi@vi.gov.lv**.

▼ **Vienu un to pašu zāļu cenas dažādās aptiekās var ievērojami atšķirties. Kā var uzzināt, kur nopērkamas vislētākās zāles?**

Lai to izdarītu, jāpiezvana uz Aptieku un ārstniecības iestāžu informācijas biroju **pa uzziņu tālruni 67281705** (darba dienās no plkst. 09.00 līdz 18.00). Tur jums arī pateiks, kurā tieši jums tuvākajā aptiekā tiek tirgotas jums nepieciešamās zāles.

Zāļu cenu var pārbaudīt **Zāļu valsts aģentūras mājas lapā: www.zva.gov.lv**, sadaļā „Pārbaudi zāļu cenu šeit”. Norādot precīzu zāļu nosaukumu, kalkulators sniedz preparāta mazumtirdzniecības cenu (ieskaitot PVN). Pēc tam, kad vispievilcīgākā cena atrasta, jāpievērš uzmanība:

- zāļu formai (pieaugušajiem ērtāk lietot tabletes, bērniem – suspensiju u.c.);
- tablešu skaitam iepakojumā (ja jums pēc ārstēšanas kursa jāizdzer 15 tabletes, būs izdevīgāk pirkt vienu iepakojumu ar 20 tabletēm, nevis divus pa 10 tabletēm katrā);
- aktīvās vielas saturam (preparāts var maksāt dārgāk, jo tajā ir lielāks aktīvās vielas saturs, taču tas jālieto mazāk – piemēram, viena, nevis trīs tabletes dienā).

▼ **Vai ārstniecības iestādei jānogādā invalīds atpakaļ mājās no slimnīcas/ sanatorijas?**

Nē, ar šādiem pakalpojumiem ārstniecības iestāde nenodarbojas. Taču slimnīcas vai sanatorijas personāls **var palīdzēt jums atrisināt šo problēmu** – piemēram, izsaukt taksi vai sazināties ar jūsu tuviniekiem, kas varētu atbraukt jums paķaļ.

Pastāv arī **speciāli dienesti**, kas sniedz tieši invalīdu pārvadāšanas pakalpojumus: jums paķaļ atbrauks kvalificēti šoferi ar autobusiem, kas īpaši aprīkoti cilvēku pārvadāšanai ratiņkrēslā vai nestuvēs.

Piemēram, ar dienestu „Svētā Jāņa Palīdzība” var sazināties **pa tālruni 67339265** vai sadaļā „Pakalpojumi” tā **mājas lapā www.svjp.lv**.

Informāciju par firmas „Volente deo” pakalpojumiem var uzzināt **internetā: www.volentedeo.lv** vai pa tālruni **27034764**. Abu pārvadātāju pakalpojumi ir par maksu, taču **apmēram trešdaļu no viņu veiktajiem braucieniem apmaksā** nevis klients, bet **Valsts sociālais dienests** saskaņā ar noslēgtajiem līgumiem.

Precizēt, vai jūs varēsiet izmantot bezmaksas transportu invalīdiem, var savā **Valsts sociālā dienesta** teritoriālajā nodaļā, sociālo darbinieku kontaktus var uzzināt mājas lapā **www.vsaa.lv** vai jūsu pašvaldībā.

▼ **Kur var aplūkot visu kompensējamo medikamentu sarakstu?**

Valsts kompensējamo medikamentu un medicīnisko ierīču tabula ir pieejama **Nacionālā veselības dienesta (NVD) mājas lapā <http://www.vmnvd.gov.lv>**, sadaļa „Kompensējamie medikamenti”, apakšnodaļa „Kompensējamo zāļu saraksts”. Tur ir arī apakšnodaļas ar informāciju par diagnozēm, kuru gadījumā zāles apmaksā valsts, un ārstu saraksts, kuriem ir tiesības izrakstīt šādas zāles.

Uzdot jautājumu par kompensējamiem medikamentiem var arī pa NVD bezmaksas informatīvo tālruni **80001234** darba dienās no plkst. 08.30 līdz 17.00.

▼ Uz kuriem var sūdzēties par ārstu?

Veselības ministrijas Veselības inspekcijā. Atkarībā no situācijas zvanīt ar sūdzībām var pa šādiem tālruņa numuriem:

- **67221244** – par veselības aprūpes kvalitāti un ārstu darbu;
- **67081611** – par ārstniecības iestāžu darba organizāciju, veselības aprūpes pakalpojumu pieejamību un pacienta iemaksām;
- **67357811** – par aptiekām, zāļu cenu pamatotību, receptu un kompensējamo medikamentu izsniegšanu.

Pastāv arī vienotais bezmaksas tālrunis **80001234**, kā arī e-pasta adrese: **vi@vi.gov.lv**.

Papildus tam, Veselības inspekcijas mājas lapā (www.vi.gov.lv) ir speciāla iesniegumu forma – sadaļā „Iesniegumi”.

Iesniegumu var noformēt arī **valsts tīmekļa vietnē** www.latvija.lv, sadaļā „Privātpersonām”, „A-Z e-pakalpojumi”, apakšnodaļā „Iesniegums Veselības inspekcijai”. Iesniedzot šādu iesniegumu, tiks pieprasīta iesniedzēja autentifikācija – parasti to var izdarīt caur internetbanku.

Var sūdzēties arī Latvijas Pacientu tiesību birojā pa tālruni **67276425**.

▼ Kur iespējams uzzināt, vai ārstam ir sertifikāts un pietiekama kvalifikācija sava darba veikšanai?

Vispirms – **pie paša ārsta**. Parasti medicīniskie sertifikāti un diplomi ir izkarināti mediķu kabinetos redzamākajā vietā. Taču, ja jūs apšaubāt ārsta kvalifikāciju, jūsu šaubas izklādinās vai apstiprinās **Ārstniecības personu reģistrā**.

Jūsu interesējošo uzziņu no reģistra iespējams saņemt **Veselības inspekcijas mājas lapā**: www.vi.gov.lv, sadaļā „Ārstniecības personas un ārstniecības atbalsta personu reģistrs”. Lai to izdarītu, pietiks ar ārsta vārdu, uzvārdu un specialitāti.

Konsultēties pa šo jautājumu varēs pa Nacionālā veselības dienesta bezmaksas tālruni **80001234** darba dienās no plkst. 08.30 līdz 17.00 vai Veselības inspekcijā pa tālruni **67221244** darba dienās.

▼ Atvedu savu 11 gadus veco meitiņu pie zobārsta, un viņš teica, ka bērna profilaktiskā apskate maksās 10 eiro. Vai tad Latvijā bērniem līdz 18 gadiem veselības aprūpe nav par brīvu?

Jā, zobārstu un zobu higiēnistu pakalpojumus bērniem līdz 18 gadiem apmaksā valsts. Līdz 22 gadiem bezmaksas pakalpojumus sniedz arī ortodonti pacientiem ar iedzimtām žokļu un sejas problēmām.

Taču valsts apmaksā tikai to zobārstu darbu, kuriem ir noslēgts īpašs līgums ar valsti. Vai slēgt šo līgumu ar valsti, ārsts izlemj pats. Ārstam, kas ir līgumattiecībās ar valsti, ir arī tiesības palūgt jūs piemaksāt par zobārstniecības pakalpojumiem tajā gadījumā, ja jūs vēlaties nokļūt pie ārsta steidzami, ārpus rindas.

Iesakām iepriekš uzdot jautājumu par samaksu pašam ārstam vai uzzināt, kur tieši var saņemt bezmaksas zobārstniecības pakalpojumus, **pa Nacionālā veselības dienesta bezmaksas tālruni 80001234** darba dienās no plkst. 08.30 līdz 17.00. Vajadzīgo informāciju var atrast arī **NVD mājas lapā**: www.vmnvd.gov.lv, sadaļā „Veselības aprūpes pakalpojumi”, apakšnodaļā „Zobārstniecības palīdzība”. Iedzīvotāju ērtības labad zobārsti, ar kuriem valstij ir noslēgti līgumi, ir sagrupēti teritoriāli: Rīga, Kurzeme, Vidzeme, Latgale un Zemgale.

▼ Kur var uzzināt, kādos gadījumos par ātrās palīdzības izsaukumu jāmaksā?

Šo informāciju var saņemt **Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta mājas lapā** www.nmpd.gov.lv, sadaļās „Kad zvanīt 113”, „Padomi” un „Maksas pakalpojumi”. Var uzdot šo jautājumu arī **ātrās palīdzības dispečeram**.

Ātrās palīdzības bezmaksas izsaukums garantēts, ja ir:

- bezsamaņa;
- elpas trūkums vai apstāšanās;
- stipri krampji;
- smaga trauma vai spēcīga asiņošana;
- stipras sāpes krūšu kurvī (iespējams infarkts);
- daļējs ekstremitāšu vājums (iespējams insults).

Pārējos gadījumos jūs varat vērsties pie ģimenes vai dežurējošā ārsta, tuvākās slimnīcas uzņemšanas nodaļā, kā arī saņemt ģimenes ārsta konsultāciju Nacionālajā veselības dienestā **pa tālruni 66016001** (darba dienās no plkst. 17.00 līdz 08.00, brīvdienās un svētku dienās visu diennakti).

▼ Esmu laidusi pasaulē bērnu. Kādi valsts pabalsti sakarā ar bērna piedzimšanu man jāsaņemu?

Jums pienākas **vienreizējs bērna piedzimšanas pabalsts**. To piešķir vienam no vecākiem vai bērna aizbildnim, ja bērns ņemts aizbildniecībā līdz viena gada vecumam. Tiesības saņemt bērna piedzimšanas pabalstu iestājas bērna dzīves astotajā dienā, kā arī astotajā dienā pēc bērna adoptēšanas vai aizbildniecības atzīšanas. Bērna piedzimšanas pabalsts ir **421,17 eiro** par katru piedzimušu bērnu.

Lai pieprasītu bērna piedzimšanas pabalstu, jāvēršas **jebkurā Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (VSAA) nodaļā**. Rakstisku pieteikumu pabalsta saņemšanai var iesniegt:

- ieradoties VSAA nodaļā (tālruņa numurus un adreses jūs atradīsiet VSAA mājas lapas www.vsa.lv sadaļā „Kontakti”);
- kā elektronisku dokumentu, norādot tajā visu nepieciešamo informāciju vai izmantojot veidlapu, kas pieejama VSAA mājas lapā (www.vsa.lv);
- nosūtot pa pastu, norādot tajā visu nepieciešamo informāciju vai izdrukājot VSAA mājas lapā (www.vsa.lv) esošo veidlapu.

▼ Vai valsts kaut kādā veidā plāno palīdzēt jaunām ģimenēm ar vienu vai diviem bērniem?

Ģimenēm, kurās aug bērni, valsts izmaksā dažādus pabalstus atkarībā no bērna vecuma.

Maternitātes pabalsts:

Tiek piešķirts katrai sociāli apdrošinātai sievietei, kas aiziet atvaļinājumā sakarā ar grūtniecību un dzemdībām. Pabalsts tiek izmaksāts divās daļās – par grūtniecības atvaļinājuma 56 dienām un par dzemdību atvaļinājuma 56 dienām.

Sievietes, kas stājušas grūtniecības uzskaitē līdz 12. nedēļai un visas grūtniecības laikā saņēmušas medicīnisko aprūpi, var saņemt papildu atvaļinājumu – 14 dienas. Tas tiek pievienots grūtniecības atvaļinājumam, t.i., kopsummā valsts maternitātes pabalsts tiks piešķirts par 70 kalendāra dienām.

Papildu 14 dienu ilgu atvaļinājumu sieviete saņems arī tajā gadījumā, ja grūtniecības, dzemdību vai pēcdzemdību periodā bijušas veselības problēmas, kā arī piedzimuši divi vai vairāki bērni. Šajā gadījumā papildu 14 dienu ilgais atvaļinājums tiek pievienots dzemdību atvaļinājumam un kopsummā pabalsts tiks piešķirts par 70 kalendāra dienām.

No 2013. gada 3. novembra līdz 2014. gada 31. decembrim maternitātes pabalsts tiek piešķirts 80% apmērā no tā saņēmējas vidējās apdrošināšanas iemaksu algas un izmaksāts šādā apmērā:

- ja piešķirtā pabalsta apmērs nepārsniedz **32,75 eiro** kalendāra dienā – piešķirtajā apmērā;
- ja piešķirtā pabalsta apmērs pārsniedz **32,75 eiro** kalendāra dienā – par vienu kalendāra dienu izmaksā **32,75 eiro + 50% no summas, kas vienā kalendāra dienā pārsniedz 32,75 eiro.**

Paternitātes pabalsts:

Bērna tēvam ir tiesības uz 10 dienu tēva atvaļinājumu, kamēr bērns nav sasniedzis 2 mēnešu vecumu. Sociāli apdrošinātie tēvi, kas izmanto šo atvaļinājumu, saņem pabalstu, kura apmērs tiek noteikts pēc tādiem pašiem noteikumiem kā maternitātes pabalsts.

Vecāku pabalsts:

Šo pabalstu piešķir un izmaksā sociāli apdrošinātai personai, kas kopj vienu vai vairākus vienās dzemdībās dzimušus bērnus līdz vienam gadam, ja šī persona ir nodarbināta pabalsta piešķiršanas dienā un atrodas bērna kopšanas atvaļinājumā.

Vecāku pabalstu izmaksā 70% apmērā no apdrošināšanas iemaksu algas.

Līdz 2014. gada 31. decembrim sociāli apdrošinātai personai, kas atrodas bērna kopšanas atvaļinājumā, vecāku bērna kopšanas pabalsts tiek izmaksāts šādā apmērā:

- ja piešķirtā pabalsta apmērs nepārsniedz **32,75 eiro** kalendāra dienā – piešķirtajā apmērā;

- ja piešķirtā pabalsta apmērs pārsniedz **32,75 eiro** kalendāra dienā – par vienu kalendāra dienu izmaksā **32,75 eiro + 50% no summas, kas vienā kalendāra dienā pārsniedz 32,75 eiro.**

Savukārt minimālais vecāku pabalsta apmērs, ko saņem sociāli apdrošinātas personas, ir **171 eiro.**

Ja bērna kopšanas pabalsts piešķirts par divu un vairāk vienās dzemdībās piedzimušu bērnu dzimšanu, par katru nākamo bērnu valsts piešķir piemaksu pabalstam. Personai, kas kopj bērnu vecumā līdz 1,5 gadiem, piemaksa pie vecāku pabalsta ir **171 eiro mēnesī** par katru nākamo bērnu.

Valsts bērna kopšanas pabalsts:

Šo pabalstu piešķir vecākiem par bērna kopšanu līdz divu gadu vecumam.

Bērna kopšanas pabalstu var saņemt viens no vecākiem – māte vai tēvs. Taču bērna kopšanas pabalsts netiek piešķirts par bērnu, par kura dzimšanu vai kopšanu par šo pašu laika periodu ir piešķirts maternitātes vai paternitātes pabalsts.

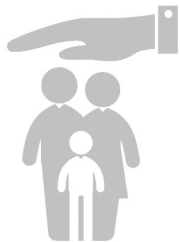
Pabalsta apmērs personai, kas kopj bērnu līdz 1,5 gadam, ir **171 eiro mēnesī**, no 1,5 līdz 2 gadiem – **42,69 eiro mēnesī.**

Ģimenes valsts pabalsts:

Šis pabalsts tiek piešķirts par katru bērnu, kas tiek audzināts ģimenē, no 1 līdz 15 gadu vecumam. Ja bērns pēc 15 gadu vecuma sasniegšanas turpina mācīties vispārējās vai profesionālās izglītības iestādē un nesaņem stipendiju, pabalstu maksā līdz 19 gadu vecumam (ja jaunietis nav stājies laulībā).

Līdz 2014. gada 31. decembrim pabalsta apmērs ir **11,38 eiro mēnesī** par katru bērnu.

Par visiem šeit minētajiem pabalstiem, kā arī konsultācijām šajā sakarā jāvēršas jebkurā Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (VSAA) teritoriālajā nodaļā. Nodaļu tālrunu numuri un adreses ir atrodami VSAA mājas lapā: <http://www.vsaa.lv/>.

▼ Kādi atvieglojumi pienākas daudzbērnu ģimenēm?

Ģimenēm, kas audzina trīs un vairāk bērnus, valsts nodrošina šādus atvieglojumus:

- papildu atvaļinājumu;
- atlaides transportlīdzekļa ekspluatācijas nodoklim (cilvēks, kura apgādībā ir trīs vai vairāki nepilngadīgi bērni, maksā 80% no transporta nodokļa, kas aprēķināts viņa automašīnai);
- tiesības uz vecuma pensiju pirms likumā noteiktā pensijas vecuma sasniegšanas (personām, kuru apdrošināšanas stāžs ir ne mazāks par 30 gadiem un kuras nodrošinājušas piecu un vairāk bērnu kopšanu līdz 8 gadu vecumam, ir tiesības pieprasīt vecuma pensiju agrāk par likumā noteiktā pensijas vecuma sasniegšanu);
- tiesības uz samazinātu nekustamā īpašuma nodokli (līdz 50%). Jāteic, ka dažas pašvaldības piešķir daudzbērnu ģimenēm lielas atlaides nekustamā īpašuma nodoklim. Piemēram, Rīgā daudzbērnu ģimenēm ir 90% atlaide nekustamā īpašuma nodoklim.

Vairāk informācijas par atvieglojumiem daudzbērnu vecākiem var saņemt **Labklājības ministrijā**: tālrunis **67021600**, mājas lapa www.lm.gov.lv.

▼ Esmu dzirdējusi, ka valsts apmaksā auklītes pakalpojumus bērnam. Kā es varētu saņemt šo pakalpojumu?

Lai saņemtu valsts atbalstu bērna pieskatīšanas pakalpojumu izdevumu segšanai, **vecākiem jāslēdz rakstisks līgums ar aukli** un jāinformē par to sava pašvaldība (kur ir deklarēta bērna dzīvesvieta).

Ir svarīga nianse: **auklei jābūt licencētai** un reģistrētai Valsts ieņēmumu dienestā kā pašnodarbinātai personai un Izglītības kvalitātes valsts dienestā kā personai, kas spēj sniegt bērnu kopšanas pakalpojumus.

Vairāk par šo pakalpojumu var uzzināt **Labklājības ministrijā**: tālrunis **67021600**, mājas lapa www.lm.gov.lv.

▼ **Mans vīrs gājis bojā autoavārijā. Esmu palikusi viena ar diviem bērniem. Vai valsts var man palīdzēt?**

Jā. Apgādnieka zaudēšanas gadījumā valsts piešķir **viņa ģimenes locekļiem īpašu pensiju**. Uz to var pretendēt:

- bērni, kas nav sasnieguši 18 gadu vecumu, kā arī bērni neatkarīgi no vecuma, ja viņi kļuvuši par invalīdiem pirms 18 gadu vecuma sasniegšanas;
- brāļi, māšas un mazbērni, kas nav sasnieguši 18 gadu vecumu, ja viņiem nav darbspējīgu vecāku, kā arī brāļi, māšas un mazbērni neatkarīgi no vecuma, ja viņiem nav darbspējīgu vecāku un viņi ir kļuvuši par invalīdiem pirms 18 gadu vecuma sasniegšanas.

Vairāk informācijas var saņemt Labklājības ministrijā (tālrunis **67021600**, mājas lapa www.lm.gov.lv) vai Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrā (www.vsa.gov.lv).

▼ **Cik liels ir pabalsts bērnam invalīdam?**

Bērna invalīda kopšanas pabalsts ir **213,43 eiro mēnesī**. Valsts piešķir arī piemaksu ģimenes valsts pabalstam par bērnu invalīdu – **106,72 eiro mēnesī**. Līdz ar to valsts atbalsts ģimenēm, kas audzina bērnu invalīdu, sasniedz **320,15 eiro**.

▼ **Kur es varētu vērsties, ja nepiekrītu mana bērna vārda un uzvārda rakstībai latviešu valodā?**

Konsultācijas par ārzemju personvārdu rakstību, kā arī citus oficiālus atzinumus sniedz **Latviešu valodas aģentūra** (Lāčplēša ielā 35-5, Rīgā, LV-1011; tālrunis **67225879**; mājas lapa www.valoda.lv).

▼ Kur var uzzināt, pēc kādiem noteikumiem notiek aiziešana pensijā?

Vissīkāko informāciju sniedz **Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (VSAA)** mājas lapa: www.vsaa.lv. Šajā mājas lapas sadaļā „Kontakti” ir publicēti visu klientu apkalpošanas centru tālruņa numuri un adreses. Jūs varat pieteikties konsultācijā pie aģentūras speciālista.

Ar detalizētu informāciju par aiziešanu pensijā, pensijas aprēķināšanas algoritmu un pārējo var iepazīties arī Latvijas Labklājības ministrijas mājas lapā: <http://www.lm.gov.lv>.

▼ Kāds ir minimālais pensijas apmērs Latvijā?

Vecuma pensijas minimālais apmērs **nevar būt mazāks par valsts sociālā nodrošinājuma pabalstu** (t.i., 64,03 eiro, invalīdiem kopš bērnības – 106,72 eiro), kuram ir piemērojams koeficients:

- personām ar apdrošināšanas stāžu līdz 20 gadiem – 1,1
70,43 eiro; invalīdiem kopš bērnības – 117,39 eiro;
- personām ar apdrošināšanas stāžu no 21 līdz 30 gadiem – 1,3
83,24 eiro; invalīdiem kopš bērnības – 138,73 eiro;
- personām ar apdrošināšanas stāžu no 31 līdz 40 gadiem – 1,5
96,05 eiro; invalīdiem kopš bērnības – 160,07 eiro;
- personām ar apdrošināšanas stāžu virs 41 gada – 1,7
108,85 eiro; invalīdiem kopš bērnības – 181,42 eiro.

▼ Vai darba stāžā tiek iekļauts laiks, kad tiek maksāts bezdarbnieka pabalsts?

Jā, apdrošināšanas stāžā tiek iekļauts laika periods, kad cilvēks saņem bezdarbnieka pabalstu.

Visu laiku, kamēr cilvēkam ir oficiāls bezdarbnieka statuss, no speciālā nodarbinātības budžeta tiek maksātas sociālās apdrošināšanas iemaksas pensijas iemaksu nodrošināšanai.

▼ Kādā veidā var saņemt pensiju?

Pensionārs var izvēlēties **vairākus veidus**, kā saņemt pensiju:

- pensijas pārskaitīšanu bankas kontā;
- pensijas pārskaitīšanu pasta norēķinu sistēmas kontā;
- pensijas piegādi mājās. Taču šis ir maksas pakalpojums. Tas maksā 1,74 eiro, kas tiek atvilkti no pensijas.

▼ Man ir aprēķināta vecuma pensija, bet šķiet, ka tā ir pārāk maza. Ko lai daru?

Pensijas piešķir un aprēķina Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra (VSAA), tāpēc pēc paskaidrojumiem par pensijas apmēriem jāvēršas **VSAA teritoriālajā nodaļā** savā dzīvesvietā vai **centrālajā nodaļā Rīgā, Lāčplēša ielā 70a**.

Visu VSAA teritoriālo nodaļu adreses un tālrunu numurus jūs atradīsit **aģentūras mājas lapas www.vsaa.lv** sadaļā „Kontakti”.

Jāpiezīmē, ka VSAA lēmumu par pensijas piešķiršanu (pārrēķinu) var apstrīdēt. Lēmumā ir norādīts, kā un kādā laikā tas jāizdara.

▼ Man ir gandrīz 7 gadu darba stāžs periodā, kad Latvijas teritorijā vēl bija spēkā darba grāmatiņas. Taču šogad, aprēķinot manu pensiju, VSAA neņēma vērā stāžu par šo periodu! Kas man jādara?

Latvijas iedzīvotāju sociālās apdrošināšanas iemaksu (t.i., naudas, no kuras vēlāk veidojas pensija) **personificēta aprēķināšana tika ieviesta tikai ar 1996. gada 1. janvāri. Līdz tam laikam** Latvijā pastāvēja **darba grāmatiņas** – informācijas par tām Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (VSAA) rīcībā nav.

Jums jāpaziņo VSAA par savu darba stāžu, kas jums uzkrāts **pirms 1995. gada 31. decembra**, iesniedzot aģentūrā darba grāmatiņu un/vai citus dokumentus, kas apstiprina, ka esat strādājis. Saņemot dokumentus, VSAA pārrēķinās jūsu pensiju, ņemot vērā jaunos datus.

Jūs varat vērsties jebkurā VSAA teritoriālajā nodaļā savā dzīvesvietā vai centrālajā nodaļā Rīgā, Lāčplēša ielā 70a. Visu VSAA teritoriālo nodaļu adreses un tālruņu numurus jūs atradīsiet aģentūras mājas lapas: www.vsaalv.lv sadaļā „Kontakti”.

▼ Man ir 59 gadi. Zinu, ka pašlaik tiek palielināts pensijas vecums, taču gadi man saņūk. Nevaru saprast, cik gadu man būs, kad aiziešu pensijā.

Ar 2014. gada 1. janvāri vecums, kad aiziet pensijā, ik gadu tiek palielināts par 3 mēnešiem, un 2025. gada 1. janvārī tie būs 65 gadi. Pēc šīs formulas, ņemot vērā ne tikai dzimšanas gadu, bet arī mēnesi, jūs varat paši aprēķināt gadu, kad aiziesit pensijā. Taču, lai saņemtu precīzāku informāciju, labāk vērsties Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (VSAA) klientu apkalpošanas centrā savā dzīvesvietā. VSAA nodaļu adreses un tālruņa numurus visā Latvijā var atrast aģentūras mājas lapā www.vsaalv.lv, sadaļā „Kontakti”.

Jāatceras arī, ka cilvēkam, kura stāžs nav mazāks par 30 gadiem, ir tiesības pieprasīt pensiju agrāk – pirms 2 gadiem. Taču pirmstermiņa pensija tiek izmaksāta 50% apmērā no piešķirtās.

Pastāv arī vairākas Latvijas iedzīvotāju kategorijas, kam ir tiesības uz vecuma pensiju agrāk par likumā noteiktā vecuma sasniegšanu:

- politiski represētajām personām ir tiesības uz vecuma pensiju 5 gadus pirms likumā noteiktā vecuma sasniegšanas, ja ir 30 gadi apdrošināšanas (darba) stāža;
- Černobiļas AES avārijas seku likvidatori, ja apdrošināšanas stāžs nav mazāks par 15 gadiem, var pieprasīt pensiju pirms termiņa – 5 gadus pirms likumā noteiktā vecuma sasniegšanas;
- bērna vecāks vai aizbildnis, kam apdrošināšanas stāžs nav mazāks par 25 gadiem, var pieprasīt vecuma pensiju 5 gadus agrāk, ja laikā, kamēr bērns nebija sasniedzis 18 gadu vecumu:
 - ne mazāk kā astoņus gadus tika audzināti pieci vai vairāki bērni;
 - vai tika audzināts bērns, kas likumdošanas normās noteiktajā kārtībā ne mazāk kā astoņus gadus tika atzīts par invalīdu kopš bērnības;

Šo tiesību nav personām, kam atņemtas vecāku vai aizbildņu tiesības sakarā ar nepienācīgu aizbildņa pienākumu izpildi.

▼ Padomju laikā dienā biju strādājis, vakaros studējis, taču studiju laiks netika iekļauts mana darba stāžā. Kāpēc tā notika?

Studijas un darbs ir divi apdrošināšanas periodi. Ja tie sakrīt, apdrošināšanas stāžā tiek iekļauts tikai viens no tiem – izdevīgākais cilvēkam. Tātad viens un tas pats laika periods nedrīkst tikt iekļauts apdrošināšanas stāžā divreiz. Tā kā jūs vienlaicīgi strādājāt un studējāt, jums šis periods ieskaitīts darba stāžā tikai vienreiz.

▼ Cik liela ir piemaksa vecuma pensijai par katru nostrādātu gadu? Kāpēc tagad piemaksa vairs netiek aprēķināta?

Piemaksa ir apmēram 1 eiro (0,70 lati) par katru darba stāža gadu. Taču tiesības uz šīm piemaksām ir tikai tiem, kas aizgājuši pensijā līdz 2012. gada 1. janvārim. Tiem, kas pensionē pēc 2011. gada 31. decembra, vairs nav tiesību saņemt šādas piemaksas.

Šādu lēmumu Saeima pieņēma taupības apsvērumu dēļ. Apvienības „Saskaņas centrs” frakcijas deputāti apstrīdēja šo Saeimas lēmumu Satversmes tiesā. Taču Satversmes tiesa uzskatīja, ka lēmums atcelt piemaksas atbilst Satversmei.

Taču cilvēks, kas aizgājis pensijā 2012. gadā, ja viņš ir uzkrājis 40 gadus darba stāža, piemaksu atcelšanas dēļ zaudējis apmēram 40 eiro mēnesī.

▼ Kādā gadījumā var pretendēt uz priekšlaicīgu pensiju?

Pieprasīt priekšlaicīgu pensiju – 2 gadus pirms likumā noteiktā vecuma sasniegšanas – var ar nosacījumu, ka uzkrātais apdrošināšanas stāžs nav mazāks par 30 gadiem. Tas attiecas uz visām pirmspensijas vecuma personām.

Ir svarīgi ņemt vērā, ka 2 gadi tiek atskaitīti no noteiktā pensionēšanās vecuma, bet šis vecums laikā no 2014. gada 1. janvāra līdz 2025. gada 1. janvārim ik gadu palielināsies par 3 mēnešiem. Tā, piemēram, 2013. gadā pensionēšanās vecums bija tieši 62 gadi, 2014. gadā – 62 gadi un 3 mēneši, 2015. gadā jau 62 gadi un 6 mēneši utt.

Jāatceras arī, ka **priekšlaicīgās pensijas apmērs ir 50%** no tās pensijas, ko varētu jums izmaksāt pēc pilna pensionēšanās vecuma sasniegšanas. Atzīmēsim arī, ka tiesības saņemt pirmstermiņa pensiju ir vienīgi tiem, kas nestrādā. Gadījumā, ja seniors, kas noformējis priekšlaicīgo pensiju, iekārtojas darbā, viņš šo pensiju vairs nesaņem.

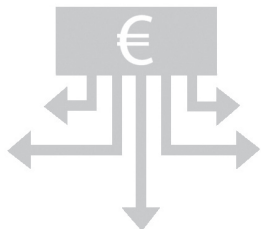
Ir arī citi, retāki **gadījumi, kad cilvēkam ir tiesības pretendēt uz pirmstermiņa pensiju**. Tā, piemēram, 5 gadus pirms īstā pensionēšanās vecuma (ar nosacījumu, ka ir 30 gadu stāžs) pensiju var pieprasīt politiski represētās personas. Černobiļas AES avārijas seku likvidatori arī var pieprasīt pensiju 5 gadus pirms īstā vecuma, ja viņiem ir stāžs ne mazāks par 15 gadiem. Pastāv iespējas pirms termiņa aiziet pensijā arī daudzbērnu vecākiem un vairāku bērnu aizbildņiem (5 bērni un vairāk), vecākiem vai aizbildņiem, kas audzināja bērnu – invalīdu kopš bērnības, un vairākām citām Latvijas iedzīvotāju kategorijām.

Taču, lai saņemtu detalizētāku informāciju, labāk vērsties **Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (VSAA)** klientu apkalpošanas centrā **savā dzīvesvietā**. VSAA nodaļu adreses un tālrunu numurus visā Latvijā var atrast **aģentūras mājas lapā** www.vsaa.lv, sadaļā „Kontakti”.

▼ Uz kuriem no pensiju fonda tiek sadalīta mirušo pensionāru nauda?

Pirms 2001. gada Latvijā darbojās tā dēvētā paudžu solidaritātes pensiju sistēma (1. pensiju līmenis), kas tika pārmantota no padomju laikiem. Šī sistēma nemaz neparedzēja pensijas uzkrājumu pastāvēšanu konkrētam cilvēkam. Sociālās iemaksas, ko cilvēks ir maksājis, kamēr strādājis, tika novirzītas pensiju izmaksai vecākiem cilvēkiem. Attiecīgi tika paredzēts: kad šis cilvēks pats aizies pensijā, viņa pensiju nodrošinās nākamo strādājošo paudžu sociālās iemaksas. Sanāk tā, ka **nauda, ko tagadējie pensionāri samaksājuši valstij kā sociālās iemaksas, jau sen ir iztērēta**, lai izmaksātu pensijas iepriekšējām paudzēm. Te nav ko sadalīt – tagadējiem pensionāriem netika individuāli veidots pensijas kapitāls.

Ar 2001. gada 1. jūliju Latvijā tika ieviests 2. pensiju līmenis. Sākot ar šo datumu, jūsu valsts sociālās apdrošināšanas iemaksas ne tikai tiek novirzītas izmaksai tagadējiem pensionāriem, bet arī tiek investētas un uzkrātas jūsu personīgajai pensijai.

1 Investīciju mērķis ir nodrošināt lielāku pensiju kapitāla pieaugumu salīdzinājumā ar inflāciju un vidējo darba algu valstī. Uzkrātā nauda kopā ar 1. līmeņa pensiju nodrošinājs jums papildu ienākumus vecumdienās.

2 Ja esat dzimis pēc 1971. gada 1. jūlija, saskaņā ar Valsts fondēto pensiju likumu piedalīšanās 2. pensiju līmenī jums ir obligāta, tātad 2. līmenis jums darbojas automātiski. Savukārt, ja esat dzimis no 1951. gada 2. jūlija līdz 1971. gada 1. jūlijam (ieskaitot), varat pats izvēlēties, vai pievienoties 2. pensiju līmenim.

Cilvēks ir tiesīgs pats izvēlēties finanšu iestādi, kas pārvaldīs viņa 2. pensiju līmeņa kapitālu. Praktiski visas bankas Latvijā piedāvā šādu pakalpojumu. Jums tikai jākonsultējas ar speciālistiem jebkurā bankā un jāizvēlas viena no tām.

Kopējais pensiju kapitāla iemaksu apjoms ir 20% no jūsu bruto algas (alga pirms nodokļu nomaksas), tās tiek sadalītas starp pensiju sistēmas 1. un 2. līmeni. 2014. gadā sadalījums starp 1. un 2. līmeni ir attiecīgi 16% un 4%. Ar 2015. gadu šai attiecībai jābūt 15% un 5%, ar 2016. gadu – 14% un 6%.

3 Paralēli obligātajam 2. pensiju līmenim pastāv arī 3. pensiju līmenis (tas tika ieviests 1998. gada jūlijā). 3. pensiju līmenis ir jūsu privātais pensijas uzkrājums, ko jūs veidojat pats un/vai jūsu darba devējs jūsu labā. Iemaksu apmēru noteicat jūs pats. Piedalīšanās 3. pensiju līmenī ir pilnīgi brīvprātīga un nodrošina iespēju paaugstināt labklājības līmeni pensijas gados.

3. pensiju līmeņa uzkrājumu pakalpojumu arī sniedz gandrīz visas Latvijas bankas.

▼ **Kāpēc pensija tiek aplikta ar ienākuma nodokli? Esmu taču jau maksājis šo nodokli, saņemot darba algu!**

Pensijām ir noteikts **ienākumu līmenis, kas netiek aplikts ar iedzīvotāju ienākuma nodokli**: 2820 eiro gadā (**235 eiro mēnesī**). Šī summa ir atbrīvota no nodokļa samaksas, taču viss, kas pārsniedz šo summu, ar nodokli tiek aplikts.

Esošā sistēma ir ļoti netaisnīga. Pensijas, ko saņem seniori, kas jau atdevuši valstij visus parādus, jāatbrīvo no ienākuma nodokļa samaksas. **Punkts par nepieciešamību atcelt pensiju aplikšanu ar ienākuma nodokli ir viens no galvenajiem sociāldemokrātiskās partijas „Saskaņa” pirmsvēlēšanu programmā.**

▼ Uz kādiem pabalstiem un atvieglojumiem var pretendēt pensionārs? Uz kuriem jāvēršas, lai saņemtu šos atvieglojumus?

Pats par sevi **pensionāra statuss nevar būt par pamatu, lai pieprasītu pabalstus vai atvieglojumus**. Mūsu valstī ir pāris desmiti pensionāru, kuru pensiju apmēru var apskaut jebkurš strādājošs gados jauns cilvēks.

Pamats **sociālo pabalstu un pakalpojumu pieprasīšanai ir mēneša ienākuma summa**. Uzzināt, vai jūsu ienākumi (pensijas apmērs) ļauj pretendēt uz trūcīgas vai mazturīgas personas statusu un līdz ar to arī uz pabalstiem un atvieglojumiem, var tās pašvaldības sociālajā dienestā, kuras administratīvajā teritorijā ir deklarēta jūsu dzīvesvieta.

Jāņem vērā arī tas, ka katrā pašvaldībā ir citāda situācija. Piemēram, **Rīgā, kur pie varas ir sociāldemokrātiskā partija „Saskaņa” un partija „Gods kalpot Rīgai!”**, tiek izmaksāts ievērojami vairāk dažādu sociālo pabalstu veidu nekā daudzās citās pašvaldībās.

Turklāt **Rīgā** pilnīgi visiem nestrādājošiem pensionāriem (neatkarīgi no ienākumiem) ir tiesības **par brīvu braukt** ar pilsētas sabiedrisko transportu.

▼ **Vai pensionāriem ir atvieglojumi attiecībā uz maksas medicīnas pakalpojumiem, ja pie bezmaksas speciālista ļoti ilgi jāgaida rindā?**

Lai saņemtu atbildi uz jūsu jautājumu, iesakām zvanīt pa **Nacionālā veselības dienesta** bezmaksas informatīvo tālruni **80001234** darba dienās no plkst. 08.30 līdz 17.00. Pa šo tālruni tiek sniegta informācija par valsts garantētiem ārstniecības pakalpojumiem.

▼ Vai Latvijā ir pieļaujama dubultpilsonība?

Jā, taču ar ierobežojumiem. Var būt vienlaikus Latvijas un kādas Eiropas Savienības vai Ziemeļatlantijas alianses (NATO) dalībvalsts, kā arī Austrālijas, Brazīlijas un Jaunzēlandes pilsonis.

Dubultpilsonība ar citām valstīm (piemēram, Krieviju, Ukrainu, Baltkrieviju u.c.) nav atļauta.

Pēc detalizētākas informācijas jāvēršas **Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldē** pa informatīvo tālruni **8300**.

▼ Esmu apprecējusies ar Baltkrievijas pilsoni. Vai mans vīrs varēs automātiski iegūt Latvijas pilsonību?

Nē, Latvijas likumdošanā tas nav paredzēts.

Jūsu vīrs varēs vērsties Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldē ar uzturēšanās atļaujas piešķiršanas pieteikumu ģimenes apvienošanas nolūkā. No viņa pieprasīs vairākus dokumentus, tostarp arī izziņu par latviešu valodas zināšanām A2 līmenī, apstiprinājumu, ka viņam ir ienākumi, kas nav zemāki par iztikas minimumu, laulības apliecību, izziņu par dzīvesvietu Latvijā un citus.

Par visām detaļām var uzzināt **Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldē** (PLMP): www.pmlp.gov.lv, vai personīgi apmeklējot jebkuru PMLP nodaļu. Tuvākās nodaļas adresi un tālruņa numuru var uzzināt, piezvanot uz informatīvo tālruni **8300**.

Iesniedzot dokumentus pirmo reizi, vīram ārzemniekam var piešķirt termiņuzturēšanās atļauju uz 1 gadu, otrajā reizē – termiņuzturēšanās atļauju uz 4 gadiem, pēc trešās dokumentu iesniegšanas – piešķirt pastāvīgo uzturēšanās atļauju.

▼ **Vecās pases derīguma termiņš iet uz beigām. Vai jāsaņem jaunā pase – varbūt pietiks ar vienu pašu identifikācijas karti?**

Tas **atkarīgs no jūsu vēlēšanās**. Taču jāņem vērā, ka ar identifikācijas kartēm, tāpat kā ar jebkādiem jaunievedumiem, dažreiz iespējamas grūtības. Piemēram, balsot Saeimas vēlēšanās varēs tikai ar pasēm. eID karšu īpašniekiem papildus jāsaņem apliecināts dokuments – personalizēta vēlētāja apliecība.

Turklāt nebūt ne visas valstis atzīst eID kartes par dokumentu, kas derīgs ceļošanai (robežas šķērsošanai). Jūs varat izmantot eID karti kā ceļojuma dokumentu visas Eiropas Savienības teritorijā, Eiropas Ekonomikas zonas valstīs, Šveicē, kā arī Melnkalnē un Horvātijā. Pilns valstu saraksts, kur eID karte tiks pielīdzināta ceļojuma dokumentam, ir atrodams Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes mājas lapā: www.pmlp.gov.lv, sadaļā „Pakalpojumi”, apakšsadaļas „Personu apliecinoši dokumenti” – „Personas apliecības (eID)” – „Ceļošana ar personas apliecību”.

Taču, piemēram, Krievijā, Ukrainā un Baltkrievijā pēc eID kartes jūs nevarēsiet ieceļot.

Jāpiezīmē arī, ka Latvijas nepilsoņi var ceļot ārpus valsts robežām vienīgi ar pasēm.

Pilnu informāciju par eID karšu iespējām jūs varat saņemt **Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldē** pa uzzīņu tālruni **8300**.

▼ **Ja cilvēks, esot ārzemēs, nozaudējis pasi, kas viņam jādara?**

Gadījumā, ja, jums esot ārzemēs, jūsu pase tika nozaudēta vai nozagta, jums jāvēršas pēc palīdzības tuvākajā Latvijas vēstniecībā. Ja jūsu atrašanās vietā vēstniecības nav, jūs varat piezvanīt uz Latvijas Ārlietu ministrijas Konsulāro departamentu. Diennakts tālrunis ārkārtas situācijām: **+371 26337711**.

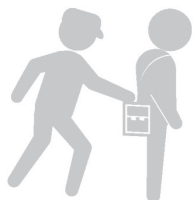
Atvieglot daudzu problēmsituāciju atrisināšanu ārzemēs var, veicot elementārus pasākumus savas drošības nodrošināšanai pirms ārzemju brauciena:

- apdrošināt dzīvību, veselību un mantu;
- precizēt tuvākās Latvijas pārstāvniecības koordinātas;

- nokopēt ceļojuma dokumentu – pasi vai citu personu apliecinošu dokumentu;
- braucot uz valsti, kurā nav Latvijas pārstāvniecības, atstājiet radnieku vai draugu rīcībā pases kopiju un vairākas fotogrāfijas (ceļojuma dokumenta nozaudēšanas gadījumā tas ļautu izsniegt atgriešanās apliecību).

Šie pasākumi ļauj saņemt ātrāku un efektīvāku palīdzību ārkārtas situācijās, ļaujot arī mazināt materiālo vai morālo zaudējumu vai pavisam izvairīties no tā.

▼ **Vīra draugs aizbrauca uz Spāniju, viņam nozaga pilnīgi visu – pasi, naudas maku, bankas kartes, mobilo telefonu. Kā viņam bija jārikojas šādā ārkārtas gadījumā?**

Latvijas valsts budžetā nav paredzēti līdzekļi neatmaksājamas materiālās palīdzības sniegšanai personām, kas ārzemēs palikušas bez iztikas līdzekļiem. Ņemot vērā šādu situāciju, tika izstrādāta kārtība, kādā tiek risināts jautājums par personas nodrošināšanu ar summu, kas nepieciešama, lai atgrieztos Latvijā.

Ja Latvijas pilsonis/nepilsonis kādu iemeslu dēļ ir palicis ārzemēs bez iztikas līdzekļiem:

- cietušajam jāvēršas pēc palīdzības **tuvākajā Latvijas pārstāvniecībā**. Caur pārstāvniecību varēs sazināties ar radiem, draugiem vai paziņām Latvijā, lai viņi iemaksātu nepieciešamo summu **Latvijas Ārlietu ministrijas Konsulārajā departamentā**: Rīgā, Elizabetes ielā 57, tālr. **+371 67016364**;
- kad tiks saņemts Konsulārā departamenta apstiprinājums par nepieciešamās summas iemaksu, konsulārā amatpersona ārzemēs no pārstāvniecības līdzekļiem izmaksā ekvivalentu summu cietušajam, lai viņš varētu atgriezties dzimtenē.

Nepieciešamo summu var nodot departamenta dežurējošai konsulārajai amatpersonai arī brīvdienās un svētku dienās, iepriekš sazinoties ar to pa mobilo tālruni **+371 26337711**.

▼ Kā var uzzināt, ar ko tieši nodarbojas Saeimā kāds konkrēts deputāts?

Informāciju par visiem Saeimas deputātiem var atrast tās **mājas lapā**: www.saeima.lv (sadaļā „Deputāti”). Šeit jūs varat uzzināt par deputāta partijas piederību, komitejām, komisijām un apakškomisijām, kuru loceklis vai vadītājs viņš ir. Turpat norādīti arī katra deputāta pieņemšanas laiki. Jums vajadzīgo informāciju var saņemt arī pa **Saeimas uzziņu tālruni 67087321**.

▼ Kā nokļūt pieņemšanā pie Saeimas deputāta?

Latvijas Saeimā iedzīvotāju un deputātu tikšanās organizē **Saeimas Apmeklētāju un informācijas centrs**. Tas atrodas Rīgā, Jēkaba ielā 16 (ieeja no Trokšņu ielas). Apmeklētājus pieņem no plkst. 09.00 līdz 16.30. Centra apmeklēšanai īpaša caurlaide nav vajadzīga. Uzziņas var saņemt, ne tikai ieradoties centrā, bet arī **pa uzziņu tālruni 67087321**, kā arī pa e-pastu, nosūtot vēstuli uz adresi: info@saeima.lv.

Ar Saeimas deputātiem var sazināties arī pa **e-pastu**. Deputātu e-pastu adreses un to palīgu kontaktinformāciju var atrast mājas lapā www.saeima.lv (sadaļā „Deputāti”).

▼ Vai parasts cilvēks var nokļūt pieņemšanā pie ministra vai ministru prezidenta?

Saskaņā ar pieņemtu praksi, valsts **ministru prezidents** savas aizņemtības dēļ parasti **nepieņem** apmeklētājus individuāli. Taču valdības vadītājs regulāri tiekas ar dažādām organizācijām – arodbiedrībām, darba devēju pārstāvjiem, pašvaldību pārstāvjiem u.c.

Komunicēšanu starp premjerministru un iedzīvotājiem nodrošina **Valsts kancelejas Komunikācijas departamenta** darbinieki. Šis dienests strādā katru darba dienu no plkst. 09.00 līdz 16.00, katra mēneša pirmajā pirmdienā – no plkst. 09.00 līdz 19.00. Pieteikties uz pieņemšanu var pa tālruniem **67082800**, **67082934**, **67082987**, vai ieradoties Ministru kabineta ēkā (Brīvības bulvārī 36) un piezvanot pa iekšējiem numuriem **934**, **800**, **987**. Uz šejieni jāsūta arī iesniegumi un vēstules uz premjera vārda. Detalizētāku informāciju var atrast Ministru kabineta mājas lapā: www.mk.gov.lv.

Lai tiktu pieņemšanā pie ministra, vispirms jāvēršas attiecīgajā ministrijā un jānoskaidro, kā ir organizēta apmeklētāju pieņemšana. Par komunikāciju atbildīgo darbinieku kontaktinformācija ir atrodamā katras ministrijas mājas lapā:

- Ārlietu ministrija: <http://www.mfa.gov.lv>
- Finanšu ministrija: <http://www.fm.gov.lv>
- Aizsardzības ministrija: <http://www.mod.gov.lv>
- Kultūras ministrija: <http://www.km.gov.lv>
- Satiksmes ministrija: <http://www.sam.gov.lv>
- Ekonomikas ministrija: www.em.gov.lv
- Iekšlietu ministrija: www.iem.gov.lv
- Izglītības un zinātnes ministrija: www.izm.gov.lv
- Labklājības ministrija: www.lm.gov.lv
- Tieslietu ministrija: www.tm.gov.lv
- Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija: www.varam.gov.lv
- Zemkopības ministrija: www.zm.gov.lv

▼ **Kā cīnīties pret ierēdņiem, kas ignorē vēršanos pie tiem sakarā ar aktuāliem jautājumiem?**

Saskaņā ar Iesniegumu likumu, atbilde uz oficiālu iedzīvotāja iesniegumu jāsniedz viena mēneša laikā. Ja atbildīgā amatpersona vai iestāde nav izpildījusi šo prasību, jāvēršas augstāk stāvošā institūcijā.

▼ **Cik ilgā laikā ierēdņiem jāatbild uz rakstisku pieteikumu?**

Saskaņā ar Iesniegumu likumu, atbilde uz oficiālu iedzīvotāja iesniegumu jāsniedz viena mēneša laikā.

▼ Kur es varēšu balsot tuvākajās Saeimas vēlēšanās?

12. Saeimas vēlēšanas notiks 2014. gada 4. oktobrī. Šajā dienā jūs varēsiet balsot jebkurā Latvijas vēlēšanu iecirknī no plkst. 07.00 līdz 20.00.

Ja šajā dienā kādu iemeslu dēļ jūs nevarat piedalīties balsošanā, jums ir iespēja izdarīt to agrāk: 1. oktobrī (no plkst. 17.00 līdz 20.00), 2. oktobrī (no plkst. 09.00 līdz 12.00), 3. oktobrī (no plkst. 10.00 līdz 16.00). Taču jāņem vērā, ka pirmstermiņa balsošana ir iespējama tikai 61 vēlēšanu iecirknī. Iepazīties ar iecirkņu sarakstu, kas nodrošina pirmstermiņa balsošanas iespēju, var Centrālās vēlēšanu komisijas mājas lapā: www.cvk.lv. Informāciju var saņemt arī pa CVK informatīvo tālruni **67049999**.

Svarīgi! Ejot balsot, neaizmirstiet paņemt līdzi pasi vai personalizētu vēletāja apliecību. Balsot tikai ar elektronisko identifikācijas karti (eID karte) nav iespējams.

Lai piedalītos vēlēšanās, tiem pilsoņiem, kuru vienīgais personu apliecinošais dokuments ir eID karte, jāsaņem personalizēta vēletāja apliecība. Lai to izdarītu, no 22. septembra līdz 3. oktobrim jāvēršas tajā Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes teritoriālajā nodaļā, kur jums iepriekš tika izsniegta eID karte. Šis ir bezmaksas pakalpojums.

▼ Esmu pārcietusi infarktu un baidos, ka nevarēšu tikt līdz vēlēšanu iecirknim 4. oktobrī. Kas man jādara?

Jūs varat nobalsot mājās. Kāds jūsu tuvinieks – radnieks vai aizbildnis – var iesniegt vēlēšanu iecirknī pieteikumu, lūdzot nodrošināt balsošanu mājās. Šāds pieteikums jāiesniedz no 29. septembra līdz 4. oktobrim – jo agrāk, jo labāk. Balsot mājās var arī tie, kas kopj slimnieku. Par to, kā pareizi iesniegt pieteikumu un kādi dokumenti jāiesniedz, jums detaļās izskaidros pa Centrālās vēlēšanu komisijas uzziņu tālruni **67049999**.

▼ Kur var iepazīties ar partijas „Saskaņa”, kā arī citu partiju pirmsvēlēšanu programmu?

Sociāldemokrātiskās partijas „Saskaņa” pirmsvēlēšanu programma ir pieejama **Centrālās vēlēšanu komisijas mājas lapā**: www.cvk.lv. Turpat var iepazīties arī ar citu partiju programmām.

▼ Pēc kāda principa tiek veidoti partijas „Saskaņa” pirmsvēlēšanu saraksti?

Viens no galvenajiem kritērijiem, pēc kādiem tika atlasīti 12. Saeimas deputātu kandidāti no sociāldemokrātiskās partijas „Saskaņa”, ir profesionālisms. Pašreizējais pirmsvēlēšanu saraksts laikam ir viens no spēcīgākajiem partijas pastāvēšanas vēsturē: ņemot vērā, ka ir ienākuši jauni cilvēki, bija jāizvēlas labākie no labākajiem.

„Saskaņas” saraksta nacionālais sastāvs gandrīz pilnībā atbilst Latvijas iedzīvotāju nacionālajam sastāvam. Sarakstā ir baltkrievi, latvieši, krievi, igauņi, lietuvieši, poļi, ukraiņi, kā arī vācietis un karēlis.

Lielākajai daļai kandidātu ir bagāta darba pieredze – gan Saeimā un valsts struktūrās, gan galvaspilsētas un citu Latvijas pilsētu pašvaldībās un pašvaldību uzņēmumos. Sarakstā tika iekļauti 29 esošie Saeimas deputāti, 26 pilsētu un novadu domju deputāti, 26 pašvaldības un valsts uzņēmumu darbinieki, ārsti, juristi, skolotāji.

Sadarbības ietvaros ar „Saskaņu” sarakstā iekļauti arī 20 partijas „Gods kalpot Rīgai!” („GKR”) pārstāvji. Tie ir cilvēki, kas pārbaudīti kopīgā darbā Rīgas pašvaldībā: viņu vidū ir policisti, Rīgas pašvaldības institūciju pārstāvji, pazīstami žurnālisti, sportisti un sabiedriski darbinieki. „GKR” pārstāvji stiprinās „Saskaņas” pozīcijas ne vien Rīgā, bet arī Vidzemē.

Sarakstā arī pārstāvēti dažādu sabiedrisko organizāciju un biedrību līderi un aktīvisti, kas pārstāv tūkstošu cilvēku intereses: tās ir kustība Stop Drugs!, arodbiedrība LABA, biedrība Zolitūde 21.11, biedrība „Gods, Taisnīgums, Likumība”, biedrība „Tiesības uz cienīgu dzīvi”, Latvijas Baltkrievu savienība, Afganistānas kara un citu militāro konfliktu veterānu organizācija, biedrība „Černobiļa”, Policijas veterānu biedrība, Pareizticīgo kristiešu biedrība, Latvijas Evaņģēliskā alianse, biedrība „Par godīgu komerciju”, labdarības biedrības „Dzintara sirds” un DIVA ROSSA, kā arī daudzas citas.

Visi šie cilvēki ir pierādījuši savu profesionālismu praksē. Ļaudis viņiem uzticas. Viņi no savas pieredzes, nevis no citu nostāstiem, zina par problēmām, ar kurām saskaras mūsu valsts iedzīvotāji, ļoti labi saprot visas Latvijas likumdošanas vājās puses, viņiem ir skaidrs priekšstats, kas un kā jāmaina, lai Latvija kļūtu par plaukstošu valsti, kurā gribas dzīvot un strādāt.

Nils Ušakovs

Saskaņa

Grāmatu sagatavoja un izdeva partijas
"Saskaņa" un Nila Ušakova komanda